

The Digital Language

Diversity Project

Kit de survie numérique pour la langue Bretonne

**Les recommandations du DLDP pour
améliorer la vitalité numérique du Breton**

Embanner

Pak treuzveññ ar Brezhoneg niverel — Erbedoù an DLDP evit gwellaat buhezegezh niverel ar brezhoneg

Oberourien :

Davyth Hicks, Claudia Soria, Paola Baroni, Klara Ceberio Berger, Antton Gurrutxaga Hernaiz, Eleonore Kruse, Valeria Quochi, Irene Russo, Tuomo Salonen, Anneli Sarhimaa

Kaset eo bet al labour- mañ da benn e framm The Digital Language Diversity Project (www.dldp.eu), a vezarc'hantaouetgant Unaniezh Europa dindan ar Program Erasmus+ (Aotre Yalc'had no.2015-1-IT02-KA204-015090).

© 2018

Disklêriet eo al labour-mañ dindan an aotre etrebroadel Creative Commons Attribution 4.0.

Golo : Eleonore Kruse

Kemennadur

N'ez eus el labour-mañ nemet soñjoù an oberourien o-unan, ha ne c'hell ket Ajañs broadel Erasmus+ na Kumuniezh Europa bezañ kiriek eus forzh peseurt implij a c'hellfe bezañ graet eus an danvez a zo ennañ.

www.dldp.eu

www.facebook.com/digitallanguagediversity

dldp@dldp.eu

www.twitter.com/dldproject

1. Breton, un bref profil

Le breton (brezhoneg) est une langue celtique autochtone parlée principalement dans l'ouest de la Bretagne, mais également dans les principales villes de l'est, Rennes et Nantes. Breton a été amené du sud-ouest de la Grande-Bretagne en Armorique par des Britanniques migrants au début du Moyen Âge. À cette époque, c'était la langue de la majeure partie de la Bretagne, mais au fil des siècles, la frontière linguistique s'est progressivement déplacée vers l'ouest, de sorte qu'au XXe siècle, la langue était parlée à Breizh-Izel (Basse-Bretagne), à l'ouest d'une ligne allant de Plouha (à l'ouest de Saint-Brieuc) jusqu'à La Roche-Bernard (à l'est de Vannes).

Sur le plan linguistique, le breton fait partie de la branche bretonique des langues celtiques, tout comme le gallois et le cornique, étant le plus étroitement apparenté au cornique. Le breton est composé de quatre dialectes: le Kerneveg, le Leoneg, le Tregerieg et le Gwenedeg. Au début de la Première Guerre mondiale, la partie bretonne de la Bretagne comptait environ 900 000 locuteurs de breton monoglotte, avec près de 400 000 bilingues. Il n'y avait que 50 000 personnes incapables de parler breton. C'était à l'époque la langue celtique la plus parlée. Cependant, en 2000, sur une population totale de plus de quatre millions d'habitants, on estimait à environ 172 000 le nombre de locuteurs qui l'utilisent quotidiennement, la majorité d'entre eux ayant plus de soixante ans.

Ce sont des estimations, car les autorités françaises ne permettent pas de questions sur les langues régionales dans les recensements généraux. Le breton est défini comme «gravement menacé» par l'UNESCO. Breton n'a pas de statut juridique. La France, depuis la Révolution, a mis en œuvre des politiques linguistiques visant à éradiquer toutes les langues régionales au nom d'une menace perçue pour l'unité de l'État qui a mis en danger la plupart des langues régionales. En outre, la France n'a pas encore ratifié le ECRML du Conseil de l'Europe, référence européenne en matière de protection des langues régionales.

Cependant, l'inclusion du breton en 2008 dans la constitution française (article 75-1) en tant que partie intégrante du patrimoine culturel français, sans conférer un statut légal, offre néanmoins une certaine reconnaissance de la part de l'État.

Il est problématique d'essayer de discuter de l'utilisation de la langue dans chaque domaine sociolinguistique car il n'y a pas de chiffres officiels, mais uniquement des enquêtes. La dernière enquête, réalisée par Fanch Broudic pour le compte du TMO en 2007, a estimé à 172 000 le nombre de locuteurs quotidiens dont la plupart ont plus de 65 ans.

Selon l'enquête TMO, l'usage sociétal ordinaire de cette cohorte de locuteurs natifs est généralement réservé à la famille et aux amis, et principalement à l'intérieur du pays, non urbain, dans le centre-ouest de la Bretagne. L'enquête a révélé qu'un locuteur typique est une femme mariée de plus de 60 ans résidant dans le Finistère.

Cependant, le breton est utilisé publiquement de manière informelle lors d'événements sociaux bretons, fest-noz, dans les pubs et les bars locaux, par tous les groupes d'âge de la Bretagne. Il y a de plus en plus de panneaux de signalisation bretons installés en Bretagne, une politique soutenue par le gouvernement régional breton¹.

Comme dans le cas des autres langues «régionales», l'industrie de la langue bretonne se développe, des éditeurs de livres aux développeurs de logiciels, en passant par le doublage de films, aux développeurs en pédagogie. L'enseignement en breton est en augmentation constante, les écoles proposant un enseignement en immersion en breton (Diwan) et un enseignement bilingue breton / français (catholique et privé). Pour 2016, le nombre total d'enfants inscrits en immersion et en éducation bilingue, primaire et secondaire, est de 17 024 dans 490 écoles. En outre, 7 830 enseignent le breton en primaire. Il y a 3 354 adultes apprenant le breton.

Les médias sont de plus en plus utilisés avec plusieurs stations de radio de langue bretonne (Radio Kerne, Arvorig FM, Radio Kreiz Breizh, Radio Bro Gwened) et une quantité croissante de contenu Internet et d'utilisation sur les médias sociaux. Cependant, alors que l'offre de télévision en ligne bretonne continue à se développer (par exemple, Brezhoweb, France 3 Breizh avec des programmes pour enfants tels que Mouchig Dall), les bretons n'ont pas encore de chaîne de télévision dédiée, financée par des fonds publics. Certaines compagnies de théâtre de langue bretonne (Ar Vro Bagan, Teatr Piba) et des films et des émissions de télévision sont parfois doublés en breton (par exemple, Braveheart).

1 Sjo. berradur war see <http://www.langue-bretonne.com/sondages/NouveauSondage.html>

2 Voir le document de politique linguistique de la région bretonne http://www.bretagne.bzh/upload/docs/application/pdf/2012-04/rapport_dactualisation_de_la_politique_linguistique_2012.pdf

2.2 Implij niverel : penaos, pegen alies, ha perak e vez implijet ar brezhoneg war ar rouedad

Da gentañ penn e voe lakaet war wel gant ar studiadenn youl kreñvar vrezhonegerien da implij o yezh en un doare niverel hag ar fed e oant emskiant eus pouez an internet evit advuhezekaat anezhi. Padal, daoust ma vez diskleriet gant tost an holl dud e implijont ar brezhoneg war ar rouedad, war a seblant e reont se en un doare gouzañvus(d.l.e. kentoc'h lenn evit skrivañ). War dachenn an e-kenderc'hiñ avat e vez implijet en un doare oberiant, dre postelerezh peurgetket, pa ra 88,5% eus an dud ingal gantañ. Kreñv eo ivez ar brezhoneg war ar mediaoù sokial, Facebook o vezañ an hini ar muiañ implijet, abalamour d'an etrefas lechielaet marteze.

Ar braz eus ar responderien a ouie e oa eus Wikipediae brezhoneg, gant 19% anezho o kenlabourat dre adstummañ pennadoù pe o skrivañ reoù nevez (8%). Ma vez staliet mat an ostilhoù niverel diazez, rouez-tre avat eo ar servijoù, arloadoù pe meziantoù lec'helaet a live uhel (pe an emskiant anezho). Kreñv eo memestra youl ar responderien da gaout anezho. N'eus ket da skouer eus an droidigezh emgefre, war-bouez ar servij treiñ enlinenn kinniget gant Ofis Publik ar Brezhoneg⁵. Google Translate n'eus ket anezhañ evit c'hoazh. Anat eo ne vo ket ken dedennus ar brezhoneg evit ar rummadoù yaouankañ ma ne vez ket pourvezet buan arloadoù hag etrefasoù meizantoù brudet, abalamour da gevezerezh ar galleg⁶.

Diwar disoc'hoù ar c'houlennaoueg hag ar studioù kaset da benn ganeomp e c'heller lakaat ar brezhoneg war al live « war-ziorreiñ » (4), gant ur gont hollek a 4,3.

Evel-se e vez deskrivet al live war-ziorreiñ :

« ur yezh hag a zo war « war ziorreiñ » he live buhezegezh niverel a ziskouez kenderc'hiñ hag implijout ar mediaoù sokial tamm pe damm, daoust ma ne vefe nemet ur wech an amzer evit lod. Bez' e c'hell ivez bezañ un toullad mediaoù niverel ha servijoù kenkoulz hag ur Wikipedia pourvezet madik a-walc'h. Danvezioù yezh diazez a zo, hag a-wechoù danvezioù ouzhpenn. Unan da vihanañ eus ar mediaoù sokial pe ar reizhiadoù korvoiñ implijet gant ar gumuniezh a zo lec'helaet. Ur sistem treiñ enlinenn a c'hell bezañ, evit un daouad yezhoù da nebeutañ.

War an tabellenn dindan e vo kavet merkerioù ar buhezegezh niverel hag an notenn roet d'ar brezhoneg⁷.

Kevreadusted	2
Barregezh niverel	3
Encodañ skrid/arouezennoù	5
Pouez an internet pe ment rummad ar re a ra gant an niverel	6
Kaout danvezioù yezh	3
Implij an e-kenderc'hiñ	5
Implij er mediaoù sokial	5
Kaout mediaoù internet	5
Wikipedia	4
Kaout servijoù internet liesseurt	5
Rouedadoù sokial lec'helaet	4
Reizhiadoù korvoiñ pennañ lec'helaet	4
Binvioù/servijoù treiñ emgefre	4
Domani internet dibar	6

Ur yezh bev eo ur yezh implijet bemdez, dre gomz, dre skrid ha ret eo dezhi implijout binviji a vremen ivez evit bezañ dastumet, enrollet, miret, skignet hag implijet e meur a stumm. Kaout ur statud ofisiel ouzhpenn a sikourfe an implij melestradurel met arabat gortoz un „aotre politikel“ araok implij ar Brezhoneg gant mignoned e lec'hioù foran ha skignan d'an holl plijadur ha pinvidigezh ar Brezhoneg !!!

5 <http://www.fr.brezhoneg.bzh/42-traducteur-automatique.htm>

6 Evit un deskrivadur pisoc'h eus disoc'hoù an enklask : Hicks, D. (2017). Breton – a digital language? Reports on Digital Language Diversity in Europe. Work carried out within the Digital Language Diversity Project (www.dldp.eu), EC Erasmus+ Programme (2015-1-IT02-KA204-015090).

7 Evit displegadurioù diwar-benn ar merkerioù hag ar petra dal var gontoù, sellit mar plij ouzh an diell-mañ : Ceberio et al. 2018. "How to use the Digital Language Vitality Scale". DLDP. <http://wp.dldp.eu/wp-content/uploads/2018/08/HowToUseTheDLVS.pdf>

3. Erbedadennoù evit gwellaat buhezegezh niverel ar brezhoneg

An torkad erbedoù-mañ zo bet savet diwar « Pak treuzveññ ar yezh niverel⁸ », en ur azasaat an erbedoù hollek a zo ennañ diouzh degouezh dibar ar brezhoneg.

Kement-se zo bet graet dre zibab an erbedadennoù a glot gant al live War ziorreññ met ivez dre gwelet evit pep degouezh ar re a cheller tennañ eus al liveoù all. Un dra ret eo, dre ma c'hell ur yezh en em lakaat uheloc'h evit traoù zo (he barregezh niverel da skouer) met diouzh an tu all ober nebeud gant an internet pe dioueriñ servijoù zo.

Dre an erbedadennoù-se e kinnigomp traoù a c'hellfe bezañ graet (dreist-holl war an dachenn lec'hel) evit kas ar brezhoneg da liveoù buhezegezh niverel uheloc'h.

- » Lodennet eo an erbedoù e teir rann, pep hini anezho o tennañ eus doareoù disheñvel ar vuhezegezh niverel.
- » Kinniget eo e stumm ur roll an erbedadennoù dibabet evit ar brezhoneg. Bez' e c'hell al lenner mont d'ar « Pak treuzveññ ar yezh niverel » evit displegadurioù fonnusoc'h.

3.1 Teir rann merkerioù nerzh niverel

3.1.1 Barregezh niverel

Dindan barregezh niverele mennomp lavaret an nerzh a zo gant ur yezh a-fet frammoù ha teknologiezh, ha penaos e c'hell ar yezh-se mont en-dro en ur bed niverel. Un dra rekis eo avat en defe ur yezh ur skritur unanet ; mod all n'eus doare ebet e c'hellfe mont en-dro er bed niverel. Evit ma teufe a-benn ur gumuniezh da implijout he yezh en un doare niverel e ranker kaout stuzioù diazez, evel gellout kevreañ ouzh ar genrouedad ha gouzout ober gant an niverel. Sikouret e vez ivez evel-just barregezh niverel ur yezh gant danvezioù ha binvioù yezhel. Traoù evel un difazier reizhskrivadur war a pellgomzerien hezoug, da skouer, a c'hell – sañset – aesetaat ha fonnusaat ar bizskriavañ. Barregezh niverel a dalvez ez eo ur yezh ostilhet evit implijout an niverel, met bezañ implijet gant ar gumuniezh a zo avat un dra all. Kalz yezhoù minorelaet Europa a zo evel-se : goude ma vefe ganto an holl elfennoù eus ar varregezh niverel, ne vezont ket implijet nemeur e-kichen yezh vroadel ar broioù ma vezont komzet. Faktorioù all a c'hell gwashaat stad dister an implij (kemplezh sujidigezh, diouer a varregezh war ar skrivañ, diouer a lec'hioù niverel — foromoù, blogoù — evit implijout ar yezh).

3.1.2 Bezañ hag implij an niverel

Ur wech tizhet ar stad a varregezh niverel e c'hell ur yezh bezañ implijet war meur a vedia hag evit palioù liesseurt-tre. An eil rann merkerioù (eus 6 da 9) a denn d'ar penaos e vez implijet ar yezh niverel, ha betek pelec'h : daoust ha/penaos e vez implijet evit kenderc'hiñ, evit krouiñ danvez, evit an « edutainment », e-touez ur bern traoù all. An dra voutin d'ar merkerioù-se eo krouiñ danvez niverel er yezh, pe e vefe evit kenderc'hiñ pe evit abegoù all. Urzhiet eo bet ar merkerioù evit reiñ da soñjal ez a an traoù war gresk : gwelet e vez da skouer kas SMS pe posteloù evel arc'hwelioù disteroc'h eget skrivañ pennadoù evit Wikipedia pe krouiñ levrioù aodio pe c'hoarioù video er yezh. Se avat ne dalvez ket e rankfe an unan pignat ouzh ar skeul-se bazh goude bazh. N'eo ket un dra rekis neuze e vefe eus Wikipedia evit en em lakaat da grouiñ pe da lechielaat c'hoarioù video. Evel Gibson e c'heller lakaat da skouer an arc'hwel kenderc'hiñ izeloc'h eget traoù all. Rannet e vez ivez an implijoù niverel evit ma'z afent war-raok, eus an implij prevezh eus ar yezh etrezek an implijoù foranoc'h (hag alies ofisiel). Lakaet ez eus bet war-wel pevar merker evit ar rann-mañ : Implij evit an e-kenderc'hiñ, Implij war ar mediaoù sokial, Bezañ eus mediaoù internet ha Wikipedia.

⁸ <http://wp.dldp.eu/wp-content/uploads/2018/09/Digital-Language-Survival-Kit.pdf>

3.1.3 Efedusted niverel

Dindan Efedusted niverel e vez strollet merkerioù hag a denn eus ar pezh a c'hell bezañ graet ez-niverel gant ar yezh. Ur sell disheñvel eo ouzh implij ur yezh dre mediaoù disheñvel : amañ e pleder kentoc'h gant ar palioù da vezañ tizhet eget gant an aridennad mediaoù a vez implijet ar yezh enno. Dibabet hon eus pemp merker evit ar rann-se : Kaout servijoù internet, Rouedadoù sokial lec'helaet, Meziantoù lec'helaet, Binvioù ha servijoù treiñ emgefre ha Domanioù internet dibar a live uhel.

3.2 Frammadur an erbedadennoù

Kement erbedadenn a zo frammet evel-se :

- » testenn displegañ evit abegiñ ha deskrivañ an erbedadenn
- » Degemerourien an erbedadenn : eus an hiniannoù, strolladoù implijerien ha kevredigezhioù betek aozadurioù hag ensavadurioù, en o zouez strolladoù-enklask, krouerien meziantoù hag embregerezhioù.
- » Skouerioù : degouezhioù deuet brav pe dedennus ma vez kaset da benn an intrudoù kinniget, pe a c'hell diskouez penaos e c'hellfent bezañ lakaet e pleustr.
- » Lennadennoù ouzhpenn : pennadoù, blogoù, pennadoù skolveuriek h.a., hag a zegas danvez deskiñ liammet gant an erbedadennoù
- » Modulenn ispisial er Program Stummañ (PS), a zo enni titouroù hag a denn d'an erbedadenn.

4. Barregezh niverel

Linenn bennañ an ober : Prientiñ ho yezh evit an endro niverel

- » O vezañ m'eo ur varregezh diazez, skoazellañ al lenn hag ar skrivañ er YRB
- » Staliañ mat hag hivizikaat ar gevreadusted niverel koulz hag un diorroadur ledan eus ar rouedad
- » Skoazellañ barregezh niverel (live etre betek uhel) ar gomzerien (hag a zo danvez implijerien an niverel)
- » Diorreiñ binvioù ha dabveziou yezh, o lakaat meur a rummad er jeu (kumuniezhioù implijerien, strolladoù enklask, embregerezhioù, politikerien)

4.1 Gouiziegezh niverel

R1.1 Skoazellañ stummadur ar gelennerien, stourmerien ha bruderien ar yezh

R1.2 Loc'hañ koulzadoù evit kelaouiñ ha stummañ ar gomzerien war an doare da dapout ha da implij barregezhioù war ar c'hehentiñ hag ar c'hrouiñ danvez

R1.3 Kelenn an niverel d'ar vugale er gumuniezh dre ar yezh adalek ar penn kentañ

4.2 Danvez yezhel

Kaout danvez yezhel a zo un dra rekis evit gwellaat an arloadoù gouestlet d'ar yezh.

Daoust da implij ledan ar ger danvez yezhel e ranker ivez lakaat ar binvioù dindan an anvadur-se. Neuze e kaver dindan danvez geriadurioù, torkadoù testennoù pe corpora, yezhadurioù, diaz-titouroù geriaouiñ ha termenadurezh, diazoù gouiziegezh, ontologiezh h.a. Dindan ar binvioù e kaver difazieren reizhadur ha stil, dielfennerien neuzkevreadurel, tikedennerien neuzkevreadurel (POS taggers) ha dielfennerien kevreadurel, termenadurezh ha tennerioù lavarennoù liesgerioù (MWE extractors), troerien emgefre, ostilhoù sintezenn hag anavezadur ar gomz h.a.

Evit priziañ live nerzh niverel ur yezh e-keñver ar loazioù yezh hon eus urzhiet an danveziou hag an ostilhoù e tri live en diell Digital Language Vitality Scale: Instructions for use (Skeul buhezegezh niverel ar yezh : doare-ober) : izel, etre hag uhel.

- » Izel : geriadur unyezhek ha divyezhek : corpus niverel (< 100 milion ger) ; difazier reizhskrivadur
- » Etre : geriadur unyezhek diazezet war ur c'horpus ; corpus niverel (> 100 milion ger) ; corpora kenstur ; web-corpora ; meziantoù tennañ gerioù ; dielfennañ sintaktek ; tikedenniñ POS ; treiñ emgefre eeun (diazezet war reolennoù) ; anavezadur ar gomz.
- » Uhel : Corpora bras-tre (> 1 miliard) ; corpora liesyezh ; tikedenniñ kevreadurel ; WordNet ; keweriañ steroniel ; Treiñ emgefre a live uhel (stadedek, hiron, neuronel) ; sintezenn ar gomz.

N'eo nemet ur skouer ar rannadur-mañ, ha n'eo ket evit bezañ heuliet re strizh. Talvoudus e c'hell bezañ avat evit urzhiañ perzhioù ar merker hag evit termeniñ an erbedadennoù a vo kavet amañ dindan.

R4 Sevel danveziou yezh a live etre pe uhel

R4.1 Sevel geriadurioù : liesseurted, ment, arbennikaat ha dasparzh

R4.2 Brasaat ment ha liesseurted ar c'horpus

R4.3 Dastum roadoù publik diwar mediaoù sokial

R4.5 Implij binvioù evit dielfennañ ar c'horpus ha boueta ho keriadur gant roadoù hag a denn d'ar yezh komzet

R4.6 Pazennoù kentañ etrezek sintezenn

5. Bezañs hag implij an niverel

Steuñv pennañ an ober : Broudañ implij ha krouiñ an danvez/an dasparzh

- » Klask doareoù da isañ an dud da implij o YRB evit ar c'henderc'hiñ prevezh koulz ha war ar mediaoù sokial
- » Broudañ sevel an doareoù da heul : pajennoù web ha lec'hiennoù web, blogoù, foromoù hag ivez radio ha skinwel dre ar rouedad
- » Intrudoù evit pellgargañ ha dasparzhañ mediaoù er YRB
- » Istitlañ a-stroll
- » Wikipedia: krouiñ, kemm, difaziañ, hivizikaat

5.1 Implij evit an e-kenderc'hiñ

R5 Priziañ talvoudegezh ar YRB evit ar c'henderc'hiñ etre hiniennoù

5.2 Implij er mediaoù sokial

R6 Jaoñ talvoudegezh ar YRB war ar mediaoù sokial

5.3 Bezañs ar media Internet

R7 Gwellaat ment an danvez ha liesseurtaat an doareoù mediaoù internet

R7.1 Kreskiñ an danvez dre skrid (lec'hiennoù, blogoù, foromoù...)

R7.2 Krouiñ pe boueta un diaz internet gant dielloù hag enrolladennoù

R7.3 Streaming enlinenn en ur implijout meziantoù libr ha digoust

R7.4 Enrollañ istorioù niverel en ho yezh

R7.5 Broudañ an istitlañ

5.4 Wikipedia

Moarvat ez eus eus Wikipedia en ho yezh. Padal, bez e c'hell bezañ dister ha nebeut implijet gant an dud pe zoken dianavez dezho. Abalamour m'eo Wikipedia ur merker kreñv eus buhezegezh ur yezh ez eo un dra a-bouez-tre kreskiñ ha gwellaat anezhañ. E-barzh Roll ar Wikipediaoù Detailed list of Wikipediase c'hellot gwelet hag-eñ ez eus ur Wikipedia en ho yezh ha neuze, ma'z eus, kavout e stadegoù pennañ (niver a bennadoù, implijerien oberiant h.a.).

Ma n'eus Wikipedia ebet en ho yezh, erbedet e vez loc'hañ ur raktres ha/pe treiñ etrefas ar Wikipedia.

R9 Kas ho Wikipedia d'al live uheloc'h

R9.1 Broudañ intrudoù evit kreskiñ an niver a bennadoù Wikipedia en ho yezh

R9.2 Intrudoù evit kreskiñ ment ha kalite Wikipedia

6. Efedusted niverel

Steuñv pennañ an ober : Krouiñ digarezioù d'ober traoù dre an niverel en ho yezh

- » Broudañ ar goulenn evit servijoù internet er YRB
- » Lec'helaat meziantoù hag etrefasoù evit an implijerien
- » Servijoù treiñ emgefre
- » Kaout un domani dediet

Mard eo ho yezh war al live War eskorat e vo moarvat nebeut a servijoù niverel enni, ma n'eo ket hini ebet. Padal, se ne dalv ket e rankfer chom hep raktresañ hag aozañ an dachenn evit an dazont.

6.1 Bezañ servijoù internet

R10 Kreskiñ listenn an digarezioù evit implij servijoù internet en ho yezh

R10.1 Dastum titouroù ha skiant-prenet digant kumuniezh an implijerien evit termeniñ pere eo ar servijoù a-bouez hag ar muiañ implijet

R10.2 Meizout talvoudegezh implij ar yezh e bed an aferioù

R10.3 Krouiñ arloadoù evit ar smartphones

6.2 Meziantoù lechielaet : reizhiadoù korvoiñ ha meziantoù diazez

Un afer a lorc'h eo bezañ gouest da implij meziantoù en ho yezh. Diskouez a ra oc'h gouest da vevañ en ho yezh en un doare niverel, pezh a zo un dra a-bouez, rak kalonekaet e vo an dud da zibab o YRB evel o yezh kenderc'hiñ koulz hag o yezh labour.

R12 Loc'hañ ur gumuniezh labour evit lec'helaat ar meziantoù

R13 Kreñvaat intrudoù evit lec'helaat a meziantoù (libr pe get) ar muiañ implijet er gumuniezh yezh

R14 Sellet ouzh ar c'hoarioù video evel ur chañs vras evit rein un nerzh nevez d'ar yezh

6.3 Treiñ emgefre

R15 Aozañ an hent evit Google Translation en ur lakaat ar gumuniezh da gemer perzh el labour

R16 Kreskiñ an niver a zaouadoù yezh. Ma n'eo ket bet graet c'hoazh, klaskit ober eus ar saozneg unan eus ar yezhoù-se.